

Talenexamens 1998: resultaten en conclusies

In deze bijdrage worden de toetstechnische gegevens van de centrale examens voor de talen gepresenteerd en de conclusies die daaraan verbonden kunnen worden. Daarbij wordt enerzijds ingegaan op de moeilijkheidsgraad van de examens van dit jaar en anderzijds op het vaardigheidsniveau van de examenkandidaten.

In de twee tabellen worden de belangrijkste kenmerken van de eerste tijdvakexamens gepresenteerd. Deze gegevens zijn bij Frans, Duits en Engels gebaseerd op een steekproef van 4000 kandidaten uit het reguliere onderwijs. Bij Arabisch, Russisch, Spaans en Turks zijn de gegevens gebaseerd op alle kandidaten uit het reguliere onderwijs. In deze afnamegegevens zijn dus geen kandidaten uit het vavo opgenomen.

De steekproef bij Nederlands samenvatting vwo was 1280 kandidaten groot, bij leesvaardigheid op het havo bestond de steekproef uit 825 kandidaten, bij D uit 767 kandidaten en bij C uit 629 kandidaten. Bij de stelopdracht op het vwo hebben we te maken met een steekproef van 1553 en bij het havo van 1376 kandidaten. Bij schrijfvaardigheid op D-niveau bestaat de steekproef voor functioneel schrijven uit 1539 kandidaten en voor de stelopdracht uit 798 kandidaten. Bij het C-niveau is dat respectievelijk 1549 kandidaten en 381 kandidaten.

Toelichting op de gegevens:

- de p-waarde is het percentage kandidaten dat het goede antwoord heeft gegeven (p);
- de cesuur is de grens tussen voldoende en onvoldoende (ces);
- onv. is het percentage kandidaten dat een onvoldoende cijfer heeft gehaald (% onv);
- gem. is het gemiddeld cijfer (gem. c).

Moeilijkheidsgraad en cesuurbepaling

Omdat de preciese moeilijkheidsgraad van het examen vooraf niet bekend is, wordt de cesuur pas na afname definitief vastgesteld. Voor een (te) moeilijk examen kan dan gecompenseerd worden door een lagere cesuur vast te stellen. Voor het bepalen van de grens tussen voldoende en onvoldoende maakt de Cevo gebruik van de volgende gegevens.

- Afnamegegevens van een steekproef van kandidaten.
- Gegevens uit de normvergelijking voor de vwo-, havo- en D-examens.

- Gegevens over de afstand tussen vbo/mavo D en C op basis van de overlapvragen.
- Kwalitatieve informatie van docenten, docentenorganisaties en leerlingen (Laks).

De aard van de verzamelde gegevens bij de normvergelijking en bij de overlapvragen bij C en D zullen hieronder kort worden toegelicht.

• Normvergelijking

Bij de normvergelijking wordt zowel het examen als een referentie-examen door eenzelfde groep leerlingen direct na afname van het examen gemaakt. Door deze vergelijking kan vrij nauwkeurig een eventueel verschil in moeilijkheidsgraad tussen beide examens worden vastgesteld. Tevens is het mogelijk om op het nieuwe examen een cesuur aan te geven die overeenkomt met hetzelfde prestatieniveau als de cesuur op het referentie-examen.

De normvergelijkingsprocedure levert naast informatie over verschillen in moeilijkheidsgraad ook informatie op over de vaardigheid van de kandidaten. Daar zal verderop in dit verslag op worden ingegaan.

• Afstand vbo/mavo C- en D

De C- en D-examens worden zo geconstrueerd dat er een redelijk verschil in moeilijkheidsgraad tussen beide examens is te verwachten. Echter, ook hier geldt dat de moeilijkheidsgraad vooraf niet bekend is. Of het gewenste niveauverschil in de examens inderdaad is gerealiseerd, wordt achteraf nagegaan. Daartoe is in beide examens een overlappende opgenomen. Aan de hand van de resultaten die C- en D-kandidaten op het overlappende behalen kan de afstand tussen het C-examen en het D-examen worden vastgesteld.

Voor de volgende examens werden cesuren vastgesteld die gelijkwaardig zijn aan de door de Cevo beoogde referentienorm:

- Nederlands D
- Frans, Duits en Engels vwo
- Frans, Duits en Engels havo
- Engels D

De kandidaten van 1998 werden hier dus met eenzelfde maatstaf beoordeeld als bijvoorbeeld de kandidaten uit 1996 en 1997.

Het examen Nederlands leesvaardigheid vbo/mavo C leverde voor de kandidaten veel moeilijkheden op. Uit de analyse op basis van de overlap bleek een te gering verschil in moeilijkheidsgraad tussen het C-

D-niveau	1995				1996				1997				1998				
	vak	p	ces	% onv	gem cijfer	p	ces	% onv	gem cijfer	p	ces	% onv	gem cijfer	p	ces	% onv	gem cijfer
Nederl. leesv.	66	54/5	8	6,9	51	49/5	24	6,1	57	54/5	25	6,1	56	54/5	27	6,0	
Nederl. funct. schr.	*	54/5	11	7,0	*	54/5	21	6,5	*	54/5	28	6,2	*	54/5	18	6,6	
Nederl. stelopdracht	*	54/5	14	6,4	*	54/5	24	6,4	*	54/5	12	6,6	*	54/5	8	6,8	
Frans	65	26/5	23	6,5	62	27/5	33	6,1	62	27/5	32	6,1	56	25/5	36	5,9	
Duits	68	30/5	28	6,3	60	26/5	31	6,1	58	26/5	34	6,0	60	27/5	36	5,9	
Engels	70	28/5	19	6,8	66	26/5	14	6,7	68	27/5	16	6,7	70	28/5	21	6,8	
Spaans (jeugd)	73	30/5	28	6,9	72	30/5	30	6,7	64	28/5	44	6,1	69	27/5	34	6,7	
Arabisch	65	24/5	24	6,8	70	25/5	21	7,2	74	26/5	18	7,5	82	31/5	14	7,8	
Turks	77	30/5	13	7,2	73	28/5	18	7,2	69	26/5	23	7,1	73	27/5	15	7,3	
C-niveau																	
vak	1995				1996				1997				1998				
	p	ces	% onv	gem cijfer	p	ces	% onv	gem cijfer	p	ces	% onv	gem cijfer	p	ces	% onv	gem cijfer	
Nederl. leesv.	63	54/5	16	6,7	55	52/5	25	6,2	55	54/5	29	6,0	47	46/5	30	6,0	
Nederl. funct. schr.	*	54/5	19	6,5	*	54/5	26	6,2	*	54/5	15	6,7	*	54/5	18	6,6	
Nederl. stelopdracht	*	54/5	25	5,9	*	54/5	13	6,0	*	54/5	13	6,2	*	54/5	11	6,5	
Frans	56	24/5	26	6,0	53	24/5	39	5,7	55	24/5	32	6,0	53	24/5	38	5,8	
Duits	67	31/5	35	6,1	60	27/5	37	5,9	55	26/5	43	5,7	59	27/5	37	5,8	
Engels	65	30/5	37	5,9	66	29/5	31	6,2	65	28/5	26	6,1	62	28/5	37	6,0	
Spaans	53	23/5	42	5,5	53	25/5	55	5,7	60	25/5	33	6,3	60	25/5	35	6,3	
Arabisch													60	23/5	24	6,6	
Turks													69	27/5	15	6,8	
* gemiddeld cijfer																	

VVO	1995				1996				1997				1998				
	vak	p	ces	% onv	gem cijfer	p	ces	% onv	gem cijfer	p	ces	% onv	gem cijfer	p	ces	% onv	gem cijfer
Nederl. samenvatting	*	54/5	33	5,8	*	54/5	19	6,4	*	54/5	26	6,1	*	54/5	14	6,7	
Nederl. stelopdracht	*	54/5	18	6,2	*	54/5	12	6,5	*	54/5	9	6,6	*	54/5	10	6,6	
Frans	68	28/5	22	6,6	66	27/5	23	6,5	68	30/5	29	6,2	65	29/5	34	6,2	
Duits	68	29/5	23	6,4	65	28/5	25	6,4	70	29/5	20	6,6	64	28/5	26	6,1	
Engels	65	27/5	26	6,3	68	29/5	26	6,4	65	28/5	30	6,1	66	29/5	31	6,2	
Spaans	77	30/5	18	7,3	76	30/5	13	7,2	75	31/5	16	7,0	65	29/5	28	6,0	
Russisch	68	27/5	26	6,7	75	29/5	17	7,3	73	29/5	22	6,9	73	29/5	23	6,9	
* gemiddeld cijfer																	
HAVO																	
vak	1995				1996				1997				1998				
	p	ces	% onv	gem cijfer	p	ces	% onv	gem cijfer	p	ces	% onv	gem cijfer	p	ces	% onv	gem cijfer	
Nederl. tekstbegrip	52	51/5	30	6,0	58	54/5	23	6,2	53	54/5	40	5,7	54	54/5	34	5,9	
Nederl. stelopdracht	*	54/5	10	6,6	*	54/5	18	6,2	*	54/5	18	6,2	*	54/5	19	6,2	
Frans	68	28/5	23	6,6	67	28/5	24	6,6	62	25/5	25	6,4	63	27/5	29	6,1	
Duits	64	28/5	28	6,2	64	29/5	33	6,0	66	30/5	33	6,0	64	30/5	39	5,7	
Engels	69	29/5	25	6,5	62	26/5	28	6,3	70	30/5	27	6,4	68	29/5	25	6,4	
Spaans	73	26/5	13	7,4	76	26/5	10	7,7	72	27/5	20	7,1	54	24/5	49	5,9	
Russisch	66	27/5	56	5,5	55	26/5	50	5,5	74	27/5	35	7,3	66	27/5	0	6,5	
* gemiddeld cijfer																	

Overzicht p-waarden, cesuren, % onvoldoenden, gemiddeld cijfer

en het D-examen. Het D-examen was blijkens de normvergelijgingsgegevens van de gewenste moeilijkheidsgraad. Om toch de gewenste afstand in moeilijkheidsgraad tussen het C- en D-examen te realiseren is de cesuur voor het C-examen verlaagd met 8 punten en bij 46/47 gelegd.

De cesuren voor de examens Frans en Duits vbo/mavo D werden 2 punten lager vastgesteld dan de beoogde referentienorm. Om de gewenste afstand tussen het C- en het D-examen te bewaren werd de cesuur voor de C-examens Frans en Duits ook 2 punten lager gesteld. De moeilijkheidsgraad van deze examens was goed maar het prestatieniveau van de kandidaten van dit jaar blijkt opnieuw gedaald te zijn ten opzichte van dat van de referentiepopulatie. Deze daling is van dien aard dat – ondanks de verlaging van de norm – dit toch nog tot zeer hoge percentages onvoldoendes leidde.

Voor de vakken Spaans, Russisch, Arabisch en Turks zijn geen normvergelijgingsgegevens beschikbaar. De cesuren werden vastgesteld op basis van de afnamegegevens, de overlapgegevens tussen de C- en D-examens en op basis van informatie van docenten, vakverenigingen en leerlingen.

Vaardigheid kandidaten en moeilijkheidsgraad van het examen

Door de gegevens die de normvergelijgingsprocedure oplevert, kunnen ook uitspraken worden gedaan over het verschil in vaardigheid tussen de kandidaten van dit jaar en uit het jaar van het referentie-examen. De volgende tabel geeft dit verschil in vaardigheid aan.

Uit de gegevens over de vaardigheid van de kandidaten blijkt dat de vaardigheid van de kandidaten voor Frans en Duits minder is dan de vaardigheid van de referentiepopulatie. Deze achteruitgang bevestigt opnieuw de eerder gesignaleerde ontwikkeling van het prestatieniveau over de laatste jaren. Op het havo en vbo/mavo D-niveau voor Frans en Duits neemt deze teruggang in vaardigheid duidelijke vormen aan. Voor Engels blijft het prestatieniveau relatief constant. In het juninummer 1998 van *Levende Talen* wordt *De Kwestie* gewezen op eenzelfde ontwikkeling bij luistervaardigheid. De scores die de leerlingen halen op de luistertoetsen van het Cito laten een duidelijke daling zien. 'Vooral bij Frans en Duits scoren de leerlingen steeds lager. Dieptepunt was dit jaar een 5,1 bij deze talen op mavo D-niveau Duits. Komt dit doordat de vaardigheden van de leerlingen afnemen? Worden de toetsen steeds moeilijker? Of zijn de normen aan herziening toe?'

Voor leesvaardigheid zijn deze vragen op basis van de gepresenteerde gegevens te beantwoorden. De resultaten suggereren voor Frans en Duits een achteruitgang in prestatieniveau. De examens worden niet structureel moeilijker of makkelijker. Voor incidentele afwijkingen van de beoogde moeilijkheidsgraad wordt bij het vaststellen van de cesuur gecompenseerd. Alleen de laatste vraag 'of de normen aan herziening toe zijn' kan uitdrukkelijk niet op basis van deze gegevens beantwoord worden.

	<i>Examen 98/ referentie- examen</i>	<i>Populatie 98/ referentie-populatie</i>
Engels vwo	2 pnt makkelijker	1 pnt minder vaardig
Frans vwo	1 pnt makkelijker	2 pnt minder vaardig
Duits vwo	even moeilijk	1 pnt minder vaardig
Engels havo	even moeilijk	1 pnt vaardiger
Frans havo	1 pnt moeilijker	3 pnt minder vaardig
Duits havo	1 pnt makkelijker	3 pnt minder vaardig
Nederlands D	4 pnt moeilijker	2 pnt minder vaardig
Engels D	even moeilijk	even vaardig
Frans D	even moeilijk	4,5 punt minder vaardig
Duits D	even moeilijk	3 pnt minder vaardig

overzicht van verschillen met referentie-examen en referentiepopulatie

Literatuur

- Alberts, R., Examens vbo, mavo, havo, vwo 1998, Arnhem: Cito, 1998.
- Robben, H., Waar ligt de grens, in: *Levende Talen* 524, p. 578-581, 1998.
- Schooten, A. van, *De Kwestie*, in: *Levende Talen* 531, p. 372, 1998.

Harjet Robben

Harjet Robben is coördinator bedrijfsgroep examens vbo/avo/vwo van het Cito.